

Дьякова Ю. В., здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Ярмольчик М. О., доктор філософії Phd, доцент кафедри кримінального права і процесу, старший помічник начальника навчальної частини кафедри військової підготовки, капітан

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЛЬОТНОГО СКЛАДУ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

В умовах повномасштабного вторгнення російської федерації на територію незалежної України, діяльність льотного складу авіації Повітряних Сил Збройних сил України (далі – Повітряні Сили ЗСУ) є одним із найважливіших, та найскладніших видів діяльності в суспільстві. Сьогодні на плечі льотчиків Повітряних Сил ЗСУ покладаються неймовірно складні завдання із завоювання переваги в повітрі, прикриття угруповань наших військ та об'єктів від ударів ворога з повітря, авіаційна підтримка Сухопутних військ та забезпечення бойових дій Військово-морських сил та багато інших, адже наш ворог невпинно намагається завдати нам шкоди з неба. Кожне виконане завдання – це сотні врятованих життів українців. Однак, успішне виконання завдань особовим складом авіаційних бригад залежить не лише від професійних вмінь, але й від психологічного стану льотчиків, особливо в умовах інформаційно-психологічного тиску. Тому важливу роль відграє професійна психологічна підготовка особового складу льотчиків.

Як зазначають українські психологи Погорільська Н.І. та Іванюк М. О: «діяльність льотного складу Повітряних Сил протікає, головним чином, у системі «людина – літальний апарат – зовнішнє середовище» і пов'язана з незвичайними просторово-часовими відносинами з навколишнім середовищем: відрив від землі, підйом на висоту, велика швидкість переміщення в просторі» [1, с. 158].

Особливості професійної діяльності льотчиків Повітряних Сил ЗСУ характеризуються складними умовами (шум, перепади тиску і температури, нестаток кисню) та екстремальністю, що дає свій відбиток на психологічний стан льотчика, викликаючи страх, стрес, тривожність та інші негативні емоції, що заважають виконувати завдання.

Комар З. у своєму підручнику для військових психологів відмічає, що «діяльність психолога у військово-повітряних силах спрямовані передовсім на вивчення психічного стану військових пілотів. Головними цілями його роботи є: проведення ефективного відбору кандидатів для виконання польотів, якісне психологічне налаштування пілотів до робочих умов, оптимізація робочих місць повітряного штату на основі ергономіки, що одночасно сприяє і більшій безпеці польотів» [2, с. 30].

Як зазначається у Методичних рекомендаціях з психологічної підготовки льотного складу під час організації заходів колективної підготовки особового складу Повітряних Сил Збройних Сил України, повнота і якість психологічної підготовки залежить від чіткої організації і проведення необхідних заходів офіцерами-психологами, від методичної майстерності командирів та начальників, інструкторів, їх вміння готувати льотчика до польоту з урахуванням знання законів психології [3].

У наукових джерелах можна знайти чимало інформації щодо видів психологічної підготовки льотного складу. Наприклад, вітчизняні науковці Приходько Д.П. та Злотніков А.Л. у своїй праці виділяють наступні види: загальна; спеціальна; цільова; особистісна; корекційна; рекреаційна (відновлююча); адаптаційна; регуляційна; інтелектуально-аналітична [4, с. 107-110]. Зупинимося на загальній та особистісній психологічній підготовці льотного складу.

Щодо загальної психологічної підготовки, то вона зосереджується на підготовці льотчика до роботи у складних, екстремальних умовах. Основними складовими цього виду підготовки є: інтелектуально-аналітичний компонент (аналіз одиниць інформації, порівняння, співставлення, пошук взаємозв'язку

структурних елементів, прийняття рішень та ін.); розвиток та вдосконалення психічних процесів (мислення, сприйняття, волі, емоцій, уяви, уявлення, передбачення поведінки та діяльності та ін.); формування та розвиток регуляторних здібностей, головним чином навичок та вмінь вольової саморегуляції, розвитку образної уяви, навичок та вмінь самонавіювання, концентрації та переключення уваги; розвиток стресостійкості льотчика (в тому числі фізіологічний компонент: шумо- та вібростійкість, врівноваженість та ін.); оптимізація спрямованості льотчика, формування певних морально-вольових якостей, необхідних для реалізації індивідуального потенціалу (фізичного, емоційного та розумового); мотиваційний компонент (формування мотивів дій, мотивації, мотиваційного обґрунтування потрібних дій); фізичний компонент (залучення та розвиток фізичних можливостей організму льотчика, що сприяють ефективному подоланню перешкод без особливих витрат) [4, с. 107].

Особистісна психологічна підготовка полягає в стимулюванні розвитку тих індивідуально-психологічних якостей льотчика, які сприяють ефективному виконанню поставлених завдань. У процесі роботи військові психологи здійснюють корекцію притаманних даному військовослужбовцю негативних якостей, що заважають досягненню мети; працюють над подоланням фобій, які негативно впливають на оптимізацію функціональної діяльності льотчика; опрацьовують «зациклювання» льотчика на колишніх невдачах, які виявляються кожного разу в подібних ситуаціях. [4, с. 109].

Отже, можна зазначити, що якісна психологічна підготовка є одним із найважливіших елементів у системі підготовки льотного складу Повітряних Сил ЗСУ. Для ефективної підготовки військових професіоналів, які зможуть захищати свою країну, необхідно приділяти увагу роботі особового складу з військовими психологами, командирами, начальниками, які, у свою чергу, мають володіти необхідними психологічними знаннями. З кожним льотчиком варто проводити індивідуальні заходи, задля визначення його рівня психологічної підготовки, емоційної стійкості та готовності до непередбачуваних, психологічно складних ситуацій. Необхідно регулярно проводити психологічні тренінги, бесіди,

консультації, особливо зараз, в умовах війни, коли психологічний стан льотчиків досить складний через фізичну втому.

Література

1. Погорільська Н. І., Іванюк М. О. Психологічні ресурси саморегуляції льотного складу повітряних сил. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка*, 2012. Том 10. № 21. С. 155-166.

2. Комар З. Психологічна стійкість воїна: підручник для військових психологів, 2017. 184 с.

3. Методичні рекомендації з психологічної підготовки льотного складу під час організації заходів колективної підготовки особового складу Повітряних Сил Збройних Сил України: Повітряні сили Збройних сил України. Управління по роботі з особовим складом, 2015. 33 с.

4. Приходько Д. П., Зотніков А. Л. Особливості психологічної підготовки військових льотчиків до професійної діяльності. Науково-практична конференція ХНУ ПС ім. І.Кожедуба, 2018. С. 106-111.